

NRK

Metoderapport
SKUP 2019

Barnevoldsparadokset

NRK har avdekket elendig rettssikkerhet for både ofre og mistenkte i barnemishandlingssaker

Granskingen viser omfattende bruk av strafferabatt på grunn av dårlig saksbehandling

Vi peker på mulige justismord i forbindelse med den omstridte diagnosen «Shaken baby syndrome»

Rita Kleven, Kjartan Trana,
Nareas Sae-Khow og Elisabeth Skarrud

INNHOOLD

INNSENDERE	3
1 INNLEDNING	3
2 BARN SOM BLIR MISHANDLET	4
2.1 Historien som satte det hele i gang: Overhalla-saken.....	4
2.2 Mistenkelige kroppsskader	4
2.3 Systemkritikken	5
3 BARNEAVDELINGENE	5
3.1 Jakten på statistikk fra sykehusene	5
3.2 Ingen gode svar å få.....	5
4 STORT SAMFUNNSPROBLEM	6
4.1 Ingen nedgang i alvorlig vold mot barn.....	6
5 STATENS BARNEHUS	6
5.1 Politiets statistikk.....	6
5.2 Dobling av tilrettelagte avhør av barn	6
6 FØRINGER FRA RIKSADVOKATEN	7
6.1 Barnevold skal prioriteres	7
7 DYPDYKK I DOMMER	7
7.1 Å lete etter mønster.....	7
7.2 Målrettede søk i Lovdata.....	8
7.3 Slik ble søkene satt opp	8
7.4 Kritikkverdig lang saksbehandlingstid.....	9
7.5 Brudd på menneskerettighetene.....	9
8 STRAFFERABATT	9
8.1 Halvparten av foreldrene fikk strafferabatt.....	9
8.2 Et slags paradoks.....	10
9 SPRENGT KAPASITET	10
9.1 Politiet etterforsker mange flere voldssaker	10
9.2 Domstolene nedbemanner.....	10
10 POLITIETTERFORSKERE SLÅR ALARM	11
10.1 Rundspørringen.....	11

11 BARNAS FORTELLINGER	12
11.1 Små og sårbare barn.....	12
11.2 Sliter med psykiske lidelser.....	12
11.3 Ungdom og andre viktige kilder.....	12
12 FORELDRENES FORTELLINGER	13
12.1 Overhalla-saken droppes.....	13
12.2 En uskyldig far som ikke ble trodd.....	13
12.3 Oppreisning fra Statens sivilrettsforvaltning.....	13
12.4 Flere uskyldige foreldre.....	14
13 FILLERISTING AV SPEDBARN	14
13.1 En omstridt diagnose.....	14
13.2 Konturer av justismord.....	15
13.3 Professoren som fillerister fagmiljøet.....	15
14 ETIKK OG SPESIELLE ERFARINGER	15
14.1 Anonymisering av barn og foreldre.....	15
14.2 Kildehåndtering av uskyldig far – og familien.....	16
14.3 Spørsmål om identifisering.....	16
14.4 Illustrasjoner istedenfor fotografier.....	16
14.5 Anonymisering av familien fra Bergen.....	17
14.6 Publiseringer over to år.....	17
14.7 God spredning av våre funn.....	17
15 MOTSTAND	17
15.1 Upløyd mark.....	17
15.2 Dørgende stille fra regjeringen i over to år.....	18
16 ORGANISERING AV ARBEIDET	18
16.1 En geografisk spredt redaksjon.....	18
16.2 Fordeling av ansvar.....	18
17 DETTE ER NYTT	19
18 KONSEKVENSER	20
VEDLEGG	21

Trondheim, 10. januar 2020
Innsendingen av metoderapporten er avklart
med fungerende distriktsredaktør i NRK Trøndelag, Joar Elgåen.

INNSENDERE

Rita Kleven / 91698221 / rita.kleven@nrk.no
Kjartan Trana / 95116281 / kjartan.trana@nrk.no
Nareas Sae-Khow / 97014290 / nareas.sae-khow@nrk.no
Elisabeth Skarrud / 91516157 / elisabeth.skarrud@nrk.no

Takk til: Petter Moen Nilsen, Sigurd Steinum, Vegard Woll, Kirsti Kringstad, Lars Kristiansen, Odd Isungset, Per Arne Kalbakk, Ida Anna Haugen, Kristin Breivik, Lotte Camilla Holst-Hansen, Annichen Woll Eide, Helge Silset, Marco Vaglieri, Ole-Morten Ødegaard, Mari Grafsrønningen, Tom Bob Peru Aronsen, Annemarte Moland og Kadra Yusuf.

Publisert: 9. februar 2019. Arbeid og publisering fortsetter inn i 2020.

Kontaktperson: NRK ved Nareas Sae-Khow, postboks 2450, Torgarden, 7005 Trondheim

Redaksjon: NRK Trøndelag, postboks 2450, Torgarden, 7005 Trondheim

Hovedsaker:

- En fars fortelling: <https://www.nrk.no/1.14421734>
- Politiet somler i grove barnevoldssaker – på tross av at dette har høyeste prioritet: <https://www.nrk.no/1.14280976>
- Barnevoldsparadokset: <https://www.nrk.no/1.14285441>
- Etterforskningsledere slår alarm – ikke nok politifolk til å etterforske barnevold: <https://www.nrk.no/1.14384293>
- Mener voldsutsatte barn blir sviktet av regjeringen: <https://www.nrk.no/1.14463729>
- Professoren som fillerister fagmiljøet: <https://www.nrk.no/1.14519045>
- Omstridt barnevold-diagnose: Legehåndbok fjernet artikkel om filleristing: <https://www.nrk.no/1.14593065>
- Nå lover barneministeren bedre oppfølging av voldsutsatte barn: <https://www.nrk.no/1.14757118>

Alle nettsaker i sakskomplekset: <https://www.nrk.no/nar-foreldre-skader-barn>

Lenker til alle publiserte saker på TV, radio og nett er vedlagt.

1 INNLEDNING

Hver dag blir små barn sparket, slått og mishandlet på det groveste av sine egne foreldre. Noen av disse barna dør. Det skjer hvert eneste år.

Vold mot barn er alvorlig kriminalitet og rammer de mest sårbare i samfunnet. Dette samfunnsproblemet skal bekjempes – og arbeidet for å forhindre og forebygge barnevold skal prioriteres. Det har myndighetene sagt tydelig fra om i flere år.

Men hvordan står det egentlig til? Klarer politikerne, det offentlige hjelpeapparatet og politiet å følge opp godt nok?

2 BARN SOM BLIR MISHANDLET

2.1 Historien som satte det hele i gang: Overhalla-saken

Mars 2018 bestemte vi oss – en gruppe reportere i NRK Trøndelag – for å undersøke nærmere hvor mange barn i Norge som hvert år blir utsatt for grov vold fra foreldrene sine. Var det mulig å finne ut dette?

Vi var da en nyopprettet såkalt dybdegruppe ved NRK-distriktskontoret i Trondheim. Og grunnen til at vi begynte å grave litt tematikken barnevold, var slettes ikke tilfeldig:

En av de største pågående sakene som NRK Trøndelag arbeidet med på den tiden, var [Overhalla-saken](#). Den handlet om en tre år gammel jente som plutselig ble lagt inn på St. Olavs hospital i Trondheim 26. juni 2017 – med livstruende hodeskader. Barnet døde på sykehuset av skadene. Både moren og stefaren ble tiltalt i saken, som skulle opp i Namdal tingrett april 2018.

Med Overhalla-saken som bakteppe, ble vi raskt enige om at vi ønsket å gå frem systematisk for å prøve å kartlegge omfanget av grov vold mot barn i Norge. Dessuten la vi ut noen følere om å eventuelt få noen lengre intervjuer med noen i familien – en gang i fremtiden.

2.2 Mistenkelige kroppsskader

Et kjapt søk viste oss nemlig at mediene de siste årene hadde rapportert om at rundt 5-15 små barn årlig blir lagt inn på norske sykehus med skader som kan gi mistanke om mishandling. Skader som indikerer at de har blitt filleristet – også kjent som «Shaken baby syndrome».

Men hvor mange andre (større?) barn blir hvert år lagt inn med grove og mistenkelige kroppsskader? Og hvordan har egentlig utviklingen vært de siste årene? Dette ville vi granske nærmere:

- Vi ville undersøke barneavdelingene ved norske sykehus: Hvor mange barn får de egentlig inn hvert år, hvor det er mistanke om vold og mishandling fra nærmeste familie?
- Parallelt ville vi begynne å sjekke dommer hvor foreldre hadde blitt dømt for vold mot sine egne barn
- Vi satte en tidsbegrensning til de siste fem årene (2013-2017)

Målet var å få tall og statistikk som kunne vise en eller annen utvikling, og som vi kunne bruke som utgangspunkt for videre graving. Samtidig visste vi at det regjeringsutnevnte Barnevoldsutvalget hadde lagt frem sin knusende rapport «Svikt og svik», 22. juni 2017. Det var en rapport som avdekket at barn blir sviktet av det offentlige hjelpeapparatet.

«Svikt og svik» var krystallklar på at mange saker hvor barn hadde vært utsatt for grov vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt, kunne ha vært forhindret. Daværende barne- og likestillingsminister Solveig Horne (Frp) uttalte at rapporten gjorde henne sint og lei seg – men at funnene dessverre ikke var overraskende. Barneombudet krevde umiddelbar handling.

2.3 Systemkritikken

Vi spurte oss følgende systemkritiske spørsmål som vi ønsket å besvare:

- Blir voldsutsatte barn godt nok fanget opp og tatt vare på av det offentlige hjelpeapparatet?
- Blir Barnevoldsutvalgets rapport fra 2017 fulgt opp godt nok?

3 BARNEAVDELINGENE

3.1 Jakten på statistikk fra sykehusene

Researchsenteret i NRK hjalp oss med å sende ut en liste med spørsmål til barneavdelingene ved ulike sykehus. Spørsmålene handlet om hvor mange barn sykehusene får inn hvert år – hvor det er mistanke om vold:

- Hvor mange barn blir hvert år undersøkt ved barneavdelingen på sykehuset, hvor det er mistanke om vold? (Vi ønsker tall for de siste fem årene)
- Hva slags skader/vold snakker vi om?
- Hvor gamle er barna?
- Hvor mange barn døde på grunn av vold i perioden 2013-2017 ved sykehuset. Og i så fall hvilken type vold er det snakk om?
- Hvor mange barn har fått fysiske skader som har gitt varig men på grunn av vold, i perioden 2013-2017? Hvilken type vold er det snakk om?
- Hvor mange tilfeller av «Shaken baby syndrome» har det vært på sykehuset i perioden 2013-2017?

3.2 Ingen gode svar å få

Vi sleit i lang tid med å få svar fra sykehusene. Etter en del runder frem og tilbake på e-post med de ulike sykehusene, ble det etter hvert klart at vi ikke ville klare å få gode og kvalitetssikrede tall direkte fra sykehusene. Informasjonen vi fikk var svært varierende og tallene var ufullstendige – de hadde tydeligvis ingen egen systematisk rapportering på akkurat det som vi etterspurte.

Tallene vi hadde fått kunne verken brukes for å sammenligne ulike sykehus – eller for å kunne se en utvikling over tid. Dermed klarte vi ikke gjennom sykehusene å kartlegge hvor mange barn som faktisk blir innlagt hvert år, på grunn av mistenkelige skader som kan komme av vold.

4 STORT SAMFUNNSPROBLEM

4.1 Ingen nedgang i alvorlig vold mot barn

I mellomtiden brukte vi mye tid på å snakke med kilder med direkte kjennskap til tematikken. Helsepersonell, politifolk, forskere, jurister, barneombud, organisasjoner og politikere som engasjerte seg i temaet.

Alle var enige om at vold mot barn er et stort samfunnsproblem – men det var ikke så lett å finne ut antall barn som hvert år blir utsatt for mishandling fra sin egen familie. De mest relevante tallene vi fant var fra [Bufdir](#) – som bestod av flere forskningsrapporter, blant annet fra Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA):

«Siden 1960-årene har det vært en tydelig nedgang i mindre alvorlig vold fra foresatte. Dette henger blant annet sammen med økt kunnskap om de negative konsekvensene av vold og at holdningene til fysisk avstraffelse som ledd i barneoppdragelsen har endret seg. Det har ikke vært en tilsvarende nedgang i alvorlig vold mot barn.»

Ifølge den nyeste forskning har hele seks prosent av alle barn vært utsatt for grov vold fra foreldrene sine.

5 STATENS BARNEHUS

5.1 Politiets statistikk

Sykehusene henviste oss til [Statens barnehus](#) og statistikken de satt på. Barnehusene – totalt 11 som er spredt omkring i Norge – er underlagt politiet.

De undersøker og avhører barn og ungdom som kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep, der det foreligger en politianmeldelse. De samarbeider på ulike måter med de ulike sykehusene når det gjelder medisinske undersøkelser av barna. Dermed hjalp Researchsentret oss med å sende ut spørsmål til alle barnehusene i landet:

- Hvor mange barn har blitt avhørt på barnehuset hvert år, 2013-2017?
- Hvor mange barn ble medisinsk undersøkt på barnehuset – der det var mistanke om vold, 2013-2017?
- Hvor mange barn ble undersøkt for andre forhold?

Noen av barnehusene svarte direkte til oss. Men flere ledere ved barnehusene vegret seg for å gi oss tallene selv – de ville ha klarsignal fra Politidirektoratet om at det var greit å gi ut disse.

5.2 Dobling av tilrettelagte avhør av barn

Vi fikk for eksempel vite at det ble gjennomført 650 tilrettelagte avhør av barn ved Statens barnehus i Trondheim i løpet av 2017. 154 barn fikk medisinsk undersøkelse – og blant dem ble 110 undersøkt der det var mistanke om vold.

Til slutt var det Politidirektoratet som ga oss de nasjonale tallene som vi etterspurte. Disse var å finne i årsrapportene fra Statens barnehus som ble tilsendt Politidirektoratet hvert eneste år – med start fra 2014.

Dessuten kunne vi kryssjekke om disse tallene matchet de årlige STRASAK-tallene fra politiet – en rapport som inneholder tall og fakta om anmeldte lovbrudd, og politiets behandling av ulike straffesaker. STRASAK-tallene gir en indikasjon på utviklingen av kriminaliteten i samfunnet.

Dermed hadde vi funnet de første sammenlignbare tallene for vår definerte periode. Ut fra dette fant vi ut at det hadde vært en dobling av antall tilrettelagte avhør av barn i løpet av de siste fem årene. Før publisering fikk vi med de nyeste tallene for 2018 – og dermed justerte vi tidsrammen vår til 2013-2018.

I 2018 gjennomførte politiet 5190 førstegangsavhør av barn på barnehusene i Norge – pluss 387 supplerende avhør. Totalt blir det 5577 tilrettelagte avhør i løpet av året. I 2013 gjennomførte politiet 2652 slike avhør – noe som betyr at det har vært over en dobling i perioden 2013–2018.

Dette viste oss en tydelig trend. Men vi ønsket også sjekke dette tallmaterialet opp mot en eventuell utvikling i antall dommer.

6 FØRINGER FRA RIKSADVOKATEN

6.1 Barnevold skal prioriteres

Vold mot barn har de siste årene vært nevnt helt spesifikt av Riksadvokaten som en av de aller viktigste sakstypene som politiet skal prioritere. Riksadvokaten har det overordnede ansvaret for all straffesaksbehandling i Norge.

I starten av hvert år melder Riksadvokaten ut helt konkrete mål og prioriteringer for straffesaksbehandling i Norge. Siden 2016 har grov vold mot barn vært på topplisten over prioritert kriminalitet som skal etterforskes:

«Saker om alvorlig vold mot små barn og andre særlig sårbare fornærmede er krevende både å etterforske og påtaleavgjøre, og må behandles med særlig grundighet. Den viktige initialfasen må gis nødvendig prioritet. Kripos har bred ekspertise på området, og i saker om vold mot små barn som blir alvorlig skadet, forventes å fa varige mén eller dør, skal Kripos varsles og konsulteres allerede ved de innledende undersøkelser.»

7 DYPDYKK I DOMMER

7.1 Å lete etter mønster

Mars 2018 opprettet vi kontakt med Trøndelag statsadvokatembeter, som er underlagt Riksadvokaten. Slik fikk vi etter hvert tak på fem eksempler på ulike lagmannsrettsdommer – alle gjaldt alvorlig vold mot barn.

Det skulle bli starten på et systematisk søk og en omfattende gjennomgang av barnevoldsdommer fra alle de seks lagmannsrettene i Norge: Frostating lagmannsrett, Borgarting lagmannsrett, Eidsivating lagmannsrett, Gulating lagmannsrett, Agder lagmannsrett og Hålogaland lagmannsrett. Perioden som vi ønsket å granske, var som nevnt 2013-2018.

Det var ikke mulig for oss å søke og gjennomgå dommene fra alle landets 60 tingretter i denne perioden – dokumentene slettes på domstol.no etter tre måneder. Svaret var å bruke [Lovdata PRO](#) hvor vi kunne søke og få tak på alle barnevoldsdommene fra lagmannsrettene fem år tilbake i tid. Selv om vi visste at ikke alle alvorlige barnevoldssakene blir anket fra tingretten til lagmannsretten, så var vårt mål å sjekke om det var noen gjennomgående mønster å se i dommene – over en viss tid.

7.2 Målettede søk i Lovdata

Samtlige dommer fra lagmannsrettene legges på Lovdata PRO. Det er et verktøy for å søke gjennom en rekke rettskilder og rettsavgjørelser fra hele landet. Vi måtte søke i perioden 2013–2018 med paragrafer som omhandler grov vold mot barn: §219, §282, §283, §242, §228, §229, §271, §272, §273, §274.

I mange av rettssakene bruktes §219. Men etter at [ny straffelov](#) trådte i kraft i 2015, bruktes ofte §282. I disse sakene blir barna utsatt for «gjentatt» mishandling eller vold «over lang tid».

7.3 Slik ble søkene satt opp

Ansatte i Lovdata hjalp oss med å sette opp de avanserte søkene. Dessuten rådførte vi oss med Trøndelag statsadvokatembeter for å sikre oss at søkene ble gjort riktig – slik at alle relevante dommer ble fanget opp. Vi fikk over 2000 treff ved å legge inn følgende paragrafer i lovhenvising-feltet:

*LOV-1902-05-22-10-§219, LOV-2005-05-20-28-§282, LOV-2005-05-20-28-§283,
LOV-1902-05-22-10-§242, LOV-1902-05-22-10-§228, LOV-1902-05-22-10-§229,
LOV-2005-05-20-28-§271, LOV-2005-05-20-28-§272, LOV-2005-05-20-28-§273,
LOV-2005-05-20-28-§274*

I emnefeltene satte vi etter hvert inn disse søkeordene:

vold, barn*, born*, mishandl*, nære*, relasjon*, grov*, spe*barn*, barnebarn*,
fosterbarn*, baby**

For å snevre inn blant våre treff, gikk vi igjennom alle dommene og valgte ut kun de groveste voldsdommene. Det vil si dommer hvor mor, far eller begge foreldrene ble dømt til flere måneder i fengsel – eller mer. Totalt ble det da stående igjen 187 dommer i lagmannsrettene i perioden 2013-2018. I flere av disse dommene var både barn og én av foreldrene utsatt for vold. I de fleste dommene hadde den fysiske og psykiske mishandlingen av barna pågått over lang tid før volden ble avdekket og anmeldt til politiet.

Disse 187 dommene ble utgangspunktet for flere oppsiktsvekkende funn.

7.4 Kritikkverdig lang saksbehandlingstid

Å gjennomgå, systematisere og analysere de 187 dommene var tidkrevende. Men etter hvert dannet det seg et tydelig mønster: I nesten halvparten av dommene konkluderte lagmannsretten med at saksbehandlingstiden hadde vært kritikkverdig lang.

I 85 av de 187 dommene som vi studerte, hadde det vært fullstendig stillstand i sakene over lengre tid. Dette kunne vi lese i straffeutmålingen i dommene – der står det hvor lang liggetid saken har hatt hos politiet eller domstolen. Vi avdekket dermed at politiet og domstolene hadde somlet i mange saker som Riksadvokaten ettertrykkelig hadde gitt beskjed om skal være høyest prioritert.

For én sak er hvis etterforskningen er såpass kompleks at det kreves en god del tid og ressurser. Men noe annet er hvis saken bare blir liggende hos politiet – uten at noe gjøres av etterforskerne. Og det var det siste som lagmannsretten kom med sterk kritikk av.

7.5 Brudd på menneskerettighetene

For eksempel fant vi ut at politietterforskningene hadde stått helt stille i over ett år i flere av disse grove voldssakene mot barn.

I 13 av sakene har lagmannsretten vurdert den lange saksbehandlingstiden som brudd på artikkel 6 i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) – som handler om «retten til rettfærdig rettergang» for dem som er tiltalt.

8 STRAFFERABATT

8.1 Halvparten av foreldrene fikk strafferabatt

Et annet tydelig mønster som vi kunne lese ut fra de 187 dommene, var at svært mange foreldre hadde fått betydelig med strafferabatt.

Det ble gitt kortere fengselsstraffer i saker hvor foreldre ble dømt for å ha sparket, slått, bundet fast og tatt kvelertak på barna. En far slo med gardinstang. Ei mor brukte grillpinne for å slå – barnet fortalte i retten at det gjorde veldig, veldig vondt. Dette var saker som handlet om grov mishandling av sårbare barn. Totalt ble 200 foreldre dømt i disse sakene, som involverte 398 barn.

Hele 97 av de 200 dømte foreldrene – halvparten – fikk strafferabatt. Denne strafferabatten var en direkte konsekvens av den lange saksbehandlingstiden, kunne vi lese i dommene. Somlingen fra politiet og domstol dannet grunnlag for hvor stor strafferabatt som ble gitt.

19 av foreldre fikk redusert fengselsstraffen med over ett år. Andre fikk kortet ned tiden i fengsel med noen måneder – eller straffen ble omgjort fra ubetinget til betinget fengsel. Det ble gitt strafferabatt på grunn av påkjenningen det er å vente på en dom.

Eksempelvis kunne vi lese dette fra én av dommene: En far holdt hodet til sønnen på fem år ned i toalettet og skylte ned. Gutten ble ofte slått på kroppen og i ansiktet. Vanligvis tre slag, noen ganger fem. Saken lå ubehandlet hos politiet i ett helt år. Det tok fire år fra saken ble anmeldt, til dommen falt i lagmannsretten. Faren ble til slutt dømt til ti måneder i fengsel – men han fikk fire måneder fradrag i fengselsstraffen.

8.2 Et slags paradoks

Disse oppsiktsvekkende funnene om utbredt strafferabatt overrasket oss. Spesielt siden straffen for å mishandle barn har blitt kraftig skjerpet de siste årene av Stortinget:

Strafferammen for grov mishandling mot barn og voksne i nære relasjoner (§283) ble hevet fra 6 til 15 års fengsel i 2015. Strafferammen for mishandling mot barn og voksne i nære relasjoner (§282) ble hevet fra 4 til 6 års fengsel i 2015. Endringene ble vedtatt av Stortinget i forbindelse med den nye straffeloven som trådte i kraft i 2015. Økningen av straffenivået er en del av arbeidet for å hindre vold mot barn, og skal være et uttrykk for hvor alvorlig samfunnet anser slike handlinger. Barn er sårbare og har større risiko for skade, noe som er sentralt for straffenivået.

Strafferammen for vold mot barn har også blitt hevet flere ganger tidligere: I 2006 ble strafferammen hevet fra 2 til 3 års fengsel. I 2010 ble den på nytt hevet fra 3 til 4 års fengsel (§219).

Dermed rimer den utbredte bruken av strafferabatt dårlig med Stortingets ønske om å straffe slik grov mishandling av barn hardere. Vi skjønnte umiddelbart at denne utilsiktede systemiske konsekvensen ville kunne rukke ved folks rettsfølelse og tillit til rettsstaten.

9 SPRENGT KAPASITET

9.1 Politiet etterforsker mange flere voldssaker

Vi konfronterte både Politidirektoratet og Domstolsadministrasjonen med våre funn fra dommene. Deres forklaringer var enkelt oppsummert: Kapasitetsmangel. Vår kartlegging avdekket at politiet hadde brukt kritikkverdig lang tid i hele 71 av de 187 dommene – noe som tilsvarer i underkant av 4 av 10 saker.

Politiet innrømmet at dette er langt fra tilfredsstillende. Men de forklarte at slike saker ofte er komplisert å etterforske, og at det stadig kommer inn nye saker – som også skal prioriteres. I perioden 2014-2018 økte antall anmeldelser om mishandling i nære relasjoner med 20 prosent.

9.2 Domstolene nedbemanner

Domstoladministrasjonen pekte på knappe ressurser og en pågående nedbemanning som en mulig årsak til at domstolene hadde brukt kritikkverdig lang tid i 34 av de 187 grove barnevoldsdommene som vi hadde kartlagt – noe som tilsvarer i underkant av 1 av 5 saker.

Også domstolene skal prioritere saker hvor barn er involvert, forklarte Domstoladministrasjonen. Problemet er bare at dette ikke bare gjelder straffesaker som handler om familierelatert vold. Det gjelder for eksempel også for barnefordelingssaker og barnevernssaker. Det er dermed mange saker som skal prioriteres.

Vår granskning viste dermed at kapasiteten til politiet og domstolene fremstår som sprengt. Og selv om vold mot barn blir prioritert blant andre straffesaker så klarer ikke systemet «ta unna» disse sakene fort nok.

10 POLITIETTERFORSKERE SLÅR ALARM

10.1 Rundspørringen

Hver dag kommer det barn og unge til de elleve barnehusene rundt om i Norge for å fortelle om vold eller overgrep fra foreldre. De som lytter, er politifolk som har spesialkompetanse på slike avhør.

Og vi visste nå følgende: I 2013 gjennomførte politiet 2652 slike tilrettelagte avhør av barn. I 2018 var antallet økt til 5577 – over en dobling på seks år. Parallelt med vår granskning av dommene, hadde vi sendt ut spørsmål til alle de tolv politidistriktene i Norge. To spørsmål som nettopp gikk på dette med etterforskningskapasitet, og som vi ønsket svar på fra etterforskningslederne i alle politidistriktene:

- Er bemanningen god nok til å etterforske saker om vold mot barn, eller er det behov for bedre bemanning?
- Hva kan konsekvensene være om politiet ikke har nok bemanning?

Etter lang tid og flere purringer fikk vi etter hvert inn svar fra alle politidistriktene. Svarene bekreftet det som vi hadde funnet ut fra dommene: Etterforskningsledere i 7 av 12 politidistrikt slo alarm om bemanningen. De mente at det er alt for få folk – og at sakene dermed hopper seg opp. Ved 2 andre politidistrikt svarte de at hadde de ønsket seg flere ressurser.

Kapasitetsmangelen ble veldig direkte skildret til oss av Barnegruppa ved Sentrum politistasjon i Trondheim: De fortalte om ansatte som går med konstant dårlig samvittighet fordi de ikke klarer å følge opp alle sakene godt nok.

«Vi som jobber med dette daglig, føler virkelig på det. Vi trenger flere folk. Pågangen av slike saker er stor, og det er ingen grunn til å tro at det vil bli færre barnevoldssaker fremover. Det hender at vi må avlyse tilrettelagte avhør fordi vi ikke har forberedt saken godt nok i forkant.»

11 BARNAS FORTELLINGER

11.1 Små og sårbare barn

Vi hadde klart å trekke ut flere journalistiske funn og problemstillinger fra de 187 dommene fra de seks lagmannsrettene i Norge. Sammen med statistikken fra Statens barnehus og Politidirektoratet, samt svarene fra rundspørringen, hadde vi en god grunnmur av fakta å bygge videre på. Men vi trengte også konkrete historier som kunne målbære de ulike problemstillingene om kritikkverdig lang tidsbruk av politi og domstoler, som igjen fører til utbredt strafferabatt for de voldsdømte foreldrene.

For oss var det viktig å fortelle fra barnas perspektiv, og gjerne så tett på som mulig. Men siden mange av dommene handlet om til dels små barn i svært sårbare situasjoner – som vi naturlig nok skal være svært varsomme med – skjønte vi umiddelbart at det ikke var forsvarlig å prøve å intervju disse.

Dette er barn som ikke har noen som helst forutsetning til å skjønne rekkevidden av vårt journalistiske prosjekt, og hva deres eventuelle rolle ville være. Vi landet derfor på å bruke så detaljerte, men samtidig såpass anonymiserte, utdrag fra dommene som vi klarte. Ikke for å være påtvunget tabloid og sensasjonalistisk – men vi mente det var svært viktig å få publikum til å begripe litt av den smerten som barna opplevde, og for å få en dypere innsikt av det enorme tillitsbruddet som den grove volden representerer: Det er snakk om til dels svært små barn som hadde blitt utsatt for mishandling fra sine nærmeste tillitspersoner, foreldrene.

11.2 Sliter med psykiske lidelser

Et annet aspekt som var viktig for oss å få frem, var den langsiktige konsekvensen av mishandlingen. Ikke bare er det en enorm personlig byrde – men det er ikke til å komme unna at den grove volden også har et stort samfunnsøkonomisk perspektiv:

Mange av de 398 barna fra de 187 dommene hadde i etterkant av foreldrenes mishandling fått diagnosen posttraumatisk stresslidelse (PTSD). 57 barn er sterkt traumatisert, 23 andre barn har fått en alvorlig psykisk skade – og 19 barn trenger oppfølging på grunn av psykiske problem.

11.3 Ungdom og andre viktige kilder

Andre kilder som vi måtte bruke for å målbære barnas fortellinger og perspektiv, var barnerettsadvokater som hadde vært i retten i slike saker – samt barneombud, helsepersonell, forskere, politiet og ulike organisasjoner. Og ikke minst: Ungdom som hadde fått de traumatiske opplevelsene litt på avstand – og som vi mente var kapable til å fortelle sine historier. Fortellinger om hvem og hva som hadde sviktet dem i barndommen. Både Ayla (19) og Hibaq (19) stilte åpent opp for å fortelle om deres erfaringer og tanker.

For det var jo de opprinnelige to systemkritiske spørsmålene som drev oss fremover i jakten på nye problemstillinger og kilder:

- Blir voldsutsatte barn godt nok fanget opp og tatt vare på av det offentlige hjelpeapparatet?
- Blir Barnevoldsutvalgets rapport fra 2017 fulgt opp godt nok?

12 FORELDRENES FORTELLINGER

12.1 Overhalla-saken droppes

Både moren og etter hvert også stefaren ble dømt til flere års fengsel i saken hvor en tre år gammel jente i Overhalla hadde blitt [mishandlet og deretter døde](#) av skadene på St. Olavs hospital i Trondheim, sommeren 2017. (2.1 Historien som satte det hele i gang: Overhalla-saken)

Vårt opprinnelige ønske var å fortelle en lengre historie som gikk bak dette dødsfallet – og hvordan det kunne skje. Men denne saken ble etter hvert anket til Høyesterett, og vi valgte dermed (på grunn av tid og ressurser) å prioritere vekk arbeidet med å prøve å fortelle denne historien.

12.2 En uskyldig far som ikke ble trodd

Blant de 187 dommene i vår gransking var det spesielt én dom som stakk seg ut: Den handlet om en far som ble siktet for å ha mishandlet sin fire måneder gamle sønn.

Først etter tre år henla politiet voldssaken som intet straffbart forhold – men da var det for seint: Sønnen hadde da i mellomtiden blitt plassert i et fosterhjem og fått en sterk tilknytning til sine fosterforeldre. Sønnen kjente til ikke igjen sin egen far.

Moren til barnet – den tidligere samboeren til faren – ble i lagmannsretten dømt til ett års fengsel for å ha filleristet babyen flere ganger, selv om hun hele tiden hevdet sin uskyld.

Denne dommen var én av de fem dommene som vi fikk tak på i mars 2018, etter å ha vært i kontakt med Trøndelag statsadvokatembeter (7.1 Å lete etter mønster). Vi opprettet kontakt med faren, og han var villig til å fortelle [historien sin](#) til oss. Han ønsket virkelig ikke at noen andre skulle måtte oppleve det samme som ham – et mareritt som han på mange måter ikke hadde klart å våkne opp helt fra.

12.3 Oppreisning fra Statens sivilrettsforvaltning

Faren mente kategorisk at politiets somling var grunnen til at han hadde mistet sønnen sin. Han hadde derfor søkt om 1 million kroner i oppreisning fra [Statens sivilrettsforvaltning](#) – et organ som blant annet avgjør krav om erstatning etter strafforfølgning fra staten.

Han fikk kun 70.000 kroner, selv om han fikk medhold:

«Kravstiller var i over 3 år siktet for grov mishandling av sitt spedbarn. Den parallelle barnevernssaken medførte at han mistet omsorgen for sin sønn. Ved vurderingen av oppreisningen la Statens sivilrettsforvaltning vekt på de vidtgående konsekvenser tidsbruken hos politiet hadde fått for kravstiller. Sønnen kjente ham ikke igjen og kravstiller hadde samvær med sønnen et par timer hver andre uke. Statens sivilrettsforvaltning la til grunn at den kritikkverdige lange saksbehandlingstiden skyldtes for lav prioritering fra politiets side og at den var en vesentlig årsak til at kravstiller sto i fare for å miste omsorgen for barnet.»

Vi ante at det kunne ligge flere slike sterke historier gjemt blant alle avgjørelsene fra Statens sivilrettsforvaltning. Som foreldre må det jo unektelig oppleves som et mareritt å bli siktet og etterforsket av politiet for å ha mishandlet ditt eget barn – når du selv vet at du er uskyldig. Dermed begynte vi å gjennomgå alle avgjørelser fra Statens sivilrettsforvaltning i perioden 2013-2018 for å se om det var flere lignende saker.

12.4 Flere uskyldige foreldre

Vi brukte Lovdata PRO for å kunne bla oss igjennom alle vedtakene fra Statens sivilrettsforvaltning de fem siste årene. Totalt fant vi åtte uskyldige foreldre som hadde fått økonomisk oppreisning på grunn av unødvendig lang tidsbruk av politiet.

Sakene mot seks av disse foreldrene ble henlagt av politiet. To av foreldrene ble frifunnet av tingretten. Alle foreldrene ble skilt fra barna mens etterforskningen pågikk i flere måneder – noen ganger også i flere år. Fem av foreldrene opplevde at barna midlertidig ble plassert utenfor hjemmet i over ett år. Den økonomiske oppreisningen disse foreldrene fikk fra staten var beskjedne 10.000-70.000 kroner.

Vi snakket med en rekke barnerettsadvokater som fortalte oss at dette er et område som nesten ikke hadde blitt belyst. Disse mente at funnene våre var urovekkende – men langt fra overraskende. De bekreftet at det ofte kan ta svært lang tid å få avgjort saker som handler om grov vold mot barn. Tidsbruken er en enorm påkjenning både for barna og foreldrene som er involvert i disse sakene.

13 FILLERISTING AV SPEDBARN

13.1 En omstridt diagnose

Diagnosen «Shaken baby syndrome» var noe av det første som dukket opp helt i starten da vi begynte å gjøre research mars 2018. Hvert år blir nemlig flere små barn alvorlig skadet på grunn av filleristing, kunne vi lese i en rekke ulike nyhetsartikler.

Men da vi arbeidet med blant annet historien til den uskyldige faren (12.2 En uskyldig far som ikke ble trodd) så ble det mer og mer tydelig for oss at vi måtte se nærmere på selve fenomenet filleristing. Flere steder i verden er det nå diskusjoner i fagmiljøet om diagnosen «Shaken baby syndrome». I USA, Finland, Frankrike og Australia har diagnosen begynt å

bli trukket i tvil av enkelte. Jo mer vi gjorde research, jo mer kom det frem valide argumenter om at de karakteristiske blødningene i hjernen ikke nødvendigvis trenger å oppstå på grunn av filleristing av barnet – men av noe som heter eksternt vannhode.

13.2 Konturer av justismord

Mars 2019 publiserte Sveriges Radio dokumentaren «Shaken baby-skandalen». Den handlet om flere foreldre som har blitt utsatt for justismord i Sverige. To familier fikk livene sine ødelagt fordi deres spedbarn ble feildiagnostisert som filleristet.

I årevis satt foreldre fengslet, mens barna var plassert i fosterhjem. Først etter mange år ble dommene opphevet av svensk høyesterett. Diskusjonen og uenigheten om denne barnevoldsdiagnosen har vært godt kjent i flere år i det medisinske fagmiljøet – men det som var nytt nå, var at det nylig har vært et stort medisinskfaglig og rettslig paradigmeskifte i Sverige. Spørsmålet er altså om denne omveltningen nå er på vei hit til Norge?

13.3 Professoren som fillerister fagmiljøet

Alle pilene pekte etter hvert mot en viss pensjonert nevrokirurg, Knut Wester. Han har i flere år vært en markant motstemme som har snakket mot konsensus, når det gjelder filleristing. Han har selv bidratt til at flere familier har blitt frifunnet for barnevold. Wester er genuint bekymret for at foreldre blir uskyldig dømt for barnemishandling. Og i løpet av de siste årene har han fått nærmest hele det norske rettsmedisinske miljøet imot seg.

Han fortalte oss at han var i slutfasen av et forskningsprosjekt sammen med en ekspertgruppe. De har nemlig gått igjennom alle dommer som handler om filleristing de siste årene. Det som startet med en mistanke, er blitt til en fulltidsjobb for Wester. Riksadvokaten har bedt om å bli varslet hvis forskningen avdekker feil i det norske rettsapparatet.

Dermed var det viktig for oss å fortelle Westers historie. Primært for å belyse hvordan flere fagfolk nå setter spørsmålsteget ved barnevoldsdiagnosen «Shaken baby syndrome». En diagnose som i ytterste konsekvens kan ha bidratt til justismord i Norge.

14 ETIKK OG SPESIELLE ERFARINGER

14.1 Anonymisering av barn og foreldre

Publiseringen av funnene fra de 187 dommene (11.1 *Små og sårbare barn* / 12.4 *Flere uskyldige foreldre*) krevde anonymisering av både foreldre og barn. Det var egentlig ikke noen diskusjon som vi tok. (VVP 4.7 og VVP 4.8) Poenget var først og fremst å fortelle så konkret som mulig om mistankene, volden og etterforskningene – og deretter å sette alle disse sakene i en større sammenheng.

14.2 Kildehåndtering av uskyldig far – og familien

Den uskyldige faren (12.2 *En uskyldig far som ikke ble trodd*) ønsket å fortelle sin historie åpent til oss. Men det kunne vi ikke uten videre gjøre, på grunn av de andre involverte personene. Vi havnet i et etisk dilemma hvor ulike hensyn til de ulike kildene i familien måtte veies mot hverandre. Og for oss var det særdeles viktig å ta vare på sårbare kilder i slike utleverende historier.

Først og fremst var faren glad for at vi hadde tatt kontakt, og vi fikk full tillit til å fortelle historien hans. Han hadde jo som sagt i over tre år vært uskyldig siktet for grov mishandling av spedbarnet sitt, før saken ble henlagt som intet straffbart forhold. Et mareritt av dimensjoner.

Faren fikk lese gjennom saken før publisering og komme med innspill og bemerkninger. Samtidig måtte vi selvsagt også ta kontakt med hans tidligere samboer – moren til barnet – for å få hennes historie og side. Hun hevdet hele tiden sin uskyld, men lagmannsretten dømte henne til ett års fengsel i 2015 for blant annet å ha filleristet sønnen deres. Vi ønsket å ha en ryddig og transparent dialog også med henne om våre tanker rundt vårt journalistiske prosjekt. Hun fikk mulighet til å lese gjennom saken og komme med bemerkninger før vi publiserte.

14.3 Spørsmål om identifisering

Spørsmålet var i hvilken stor grad vi skulle identifisere de involverte familiemedlemmene. Faren ønsket hele tiden å stå frem. Han ville fortelle sin historie om hvordan han hadde blitt et uskyldig offer for systemet – noe som til slutt førte til at han mistet sønnen sin. Et argument mot identifisering var hensynet til den tidligere samboeren – moren til sønnen – som ble dømt for grov vold (VVP 4.7). Hun var i en sårbar situasjon, og ønsket naturlig nok så lite oppmerksomhet som mulig rundt hennes dom og situasjon i offentligheten.

Til sist var det selvsagt hensynet til den unge sønnen som vi måtte ha med i vurderingen. Det var ingen tvil for oss om at hensynet til ham måtte veie veldig tungt (VVP 4.8). Vi ønsket ikke at våre publiseringer skulle føre til en ekstra belastning for ham – verken nå eller i fremtiden. Vår vurdering var at de foresatte selv måtte velge om – og eventuelt når – sønnen skulle få kjennskap til hvordan livet hans fortonet seg de første årene, og at han hadde stått i sentrum av en større politietterforskning mot sine egne to foreldre. Siden identifisering av faren ville føre til en indirekte identifisering av både sønnen og moren, så landet vi på mer eller mindre full anonymisering. Faren blir kalt «Kim» i våre saker.

14.4 Illustrasjoner istedenfor fotografier

På grunn av disse etiske vurderingene så valgte vi å satse på gjennomarbeidede illustrasjoner – som kunne erstatte ellers viktige reportasjefotografier – i våre nettsaker som involverte de nevnte kildene. Vi samarbeidet med Digital historietutvikling (DH) ved NRK Marienlyst for å skape et visuelt uttrykk som kunne underbygge historien best mulig.

14.5 Anonymisering av familien fra Bergen

I forbindelse med publisering av sakene om den pensjonerte nevrokirurgen Knut Wester (13.3 *Professoren som fillerister fagmiljøet*), valgte vi å anonymisere en familie fra Bergen. Foreldrene ble nylig frikjent i Gulating lagmannsrett i en sak som handlet om filleristing. Men på grunn av hensynet til barna (VVP 4.8), valgte vi å omtale familien med høy grad av anonymisering.

14.6 Publiseringer over to år

Prosjektet startet i mars 2018. Vi trodde innledningsvis at vi kanskje skulle bruke noen måneder, og klare å få til å publisere en gang før sommeren. Men siden vi arbeidet med andre undersøkende prosjekter parallelt, så tok det nesten ett helt år før vår første publisering, 9. februar 2019. Vi fortsatte med flere saker gjennom hele året, og planen er å publisere flere saker også i 2020.

14.7 God spredning av våre funn

Våre saker og systematiske funn har blitt bredt sitert i andre medier direkte – og gjennom NTB. Dessuten ble det som vi avdekket, gjenstand for lederartikler og kommentarer i andre medier.

15 MOTSTAND

15.1 Upløyd mark

Dette er første gang – etter det vi kjenner til – at noen har gjennomgått og sammenlignet grove barnevoldssaker i rettsapparatet på en slik detaljert måte over tid, slik vi har gjort. Vi opplevde ikke noe konkret motstand mot dette prosjektet. Men det var svært tidkrevende å analysere og kvalitetssikre alle dommene fra lagmannsrettene, og avgjørelsene fra Statens sivilrettsforvaltning.

Vi ønsker å nevne tre tidligere NRK-granskinger som var nyttige å ha som bakgrunn da vi satte i gang:

- Synnøve Hole brukte mars, april og mai i 2018 til å «finkjemme» alle landets tingretter og lagmannsretter for [overgrepssaker mot barn, gjort av nære omsorgspersoner](#).
- Ståle Hansen, Ellen Borge Kristoffersen og Veronica Westhrin gjennomførte en større granskning av 900 dommer ved ti ulike norske tingretter i to måneder i 2017. Kartleggingen avdekket at det gis [strafferabatt i mer enn hver femte straffesak](#) i norske tingretter.
- Annemarte Moland gransket 20 dommer om barnevold i perioden 2000-2014 – fra alle tre domstolsnivåer. Funnene er nærmere beskrevet i metoderapporten [Du ser det ikke før du tror det](#).

15.2 Dørgende stille fra regjeringen i over to år

Som nevnt før: Juni 2017 ble rapporten «Svikt og svik» av det regjeringsutnevnte Barnevoldsutvalget overlevert til Barne- og likestillingsdepartementet. Rapporten avdekket en massiv systemsvikt i det offentlige hjelpeapparatet. Etter at vi i februar 2019 begynte å publisere saker som dokumenterte hvordan politiet og domstolene brukte kritikkverdig lang tid på barnevoldssaker, ble vi kontaktet av en av personene som hadde sittet i Barnevoldsutvalget, Ståle Luther. Problemet med lang saksbehandlingstid var også omtalt i deres rapport, sammen med mye annen svikt. Utvalget hadde kommet med en rekke forslag til tiltak.

Luther kunne fortelle oss at medlemmene i Barnevoldsutvalget hadde sendt et brev til Barne- og likestillingsdepartementet i desember 2018, hvor de etterspurte politisk oppfølging av rapporten.

Først høsten 2019 fikk vi – via et innsyn i et notat i postjournalen til Barne- og familiedepartementet – vite at regjeringen endelig hadde bestemt seg for å gå videre med 52 av de 58 anbefalingene fra utvalget. Barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad (KrF) bekreftet etter hvert dette til oss i et intervju i november 2019. Dette skjer altså over to år etter at rapporten «Svikt og svik» ble overlevert til Barne- og likestillingsdepartementet.

16 ORGANISERING AV ARBEIDET

16.1 En geografisk spredt redaksjon

Dette undersøkende prosjektet ble reportasjeledet av Nareas Sae-Khow i Trondheim. Fra Trondheim jobbet også Elisabeth Skarrud. Hun var involvert i tidlig research-fase, men måtte etter hvert trekke seg mer og mer ut av prosjektet for å bidra på annet hold i NRK Trøndelag. Rita Kleven arbeidet fra NRKs kontor i Steinkjer, mens Kjartan Trana jobbet fra Namsos-kontoret.

Vi hadde to møtepunkter i uka på Skype hvor vi diskuterte fremdrift og oppdaterte hverandre på hva vi arbeidet med – og hva vi eventuelt trengte hjelp med. Det viktigste arbeidsverktøyet for å organisere arbeidet vårt var Microsoft OneNote. Det fungerer som en digital notatblokk – som kan brukes av flere samtidig. Her skrev vi inn våre daglige gjøremål i en felles logg. Vi la inn transkriberte intervjuer, notater fra bakgrunnssamtaler og lenker til viktige skriftlige kilder på nettet.

16.2 Fordeling av ansvar

Alt materiale måtte deles opp, og vi sorterte problemstillingene inn i flere ulike hovedbolker med tanke på publiseringsløp. Slik fordelte vi ansvaret mellom oss for å følge opp de ulike sporene:

En fars fortelling: En case-drevet og nær fortelling som skulle eksemplifisere hvordan politiets lange tidsbruk kan være en enorm belastning for de involverte i barnevoldssaker (*Rita Kleven og Kjartan Trana*)

Granskningen av dommene: Flere tall-drevne og mer analytiske saker som skulle dokumentere hvordan politiet og domstolene svikter – siden de bruker så lang tid på barnevoldssaker (*Elisabeth Skarrud og Rita Kleven*)

Barnevoldssparadokset: En egen hovedsak som skulle handle om voldelige foreldre (som dømmes for grov vold) ofte får strafferabatt – nettopp på grunn av politiets og domstolenes tidsbruk (*Rita Kleven og Nareas Sae-Khow*)

Professoren som fillerister fagmiljøet: En case-drevet fortelling som skulle problematisere og forklare den faglige konflikten om filleristing av spedbarn. Målet var at denne saken skulle åpne opp for å spørre om Norge er på vei inn i et rettsmedisinsk paradigmeskifte – slik som Sverige allerede ser ut til å ha vært igjennom. Betyr det i så fall at flere foreldre kan ha blitt utsatt for justismord i Norge? (*Kjartan Trana og Nareas Sae-Khow*)

17 DETTE ER NYTT

- Faren «Kim» ble siktet for å ha mishandlet sin fire måneder gamle sønn. Først etter tre år henla politiet voldssaken som intet straffbart forhold – men da var det for seint. Sønnen hadde da i mellomtiden vokst opp i et fosterhjem og fått en sterk tilknytning til sine fosterforeldre. Sønnen kjente til slutt ikke igjen sin egen far. Lagmannsretten pekte på at politiets somling kunne være en medvirkende årsak til at «Kim» mistet sønnen sin. Han søkte om 1 million i oppreisning fra Statens sivilrettsforvaltning – han fikk 70.000.
- Politiet somler i nesten halvparten av grove barnevoldssaker – på tross av at dette har høyeste prioritet fra Riksadvokaten. Det viser vår granskning av alle slike dommer i landets seks lagmannsretter i perioden 2013-2018.
- Domstolene bruker kritikkverdig lang tid i 34 av de 187 grove barnevoldsdømmene som NRK har kartlagt – noe som tilsvarer i underkant av hver femte sak.
- Halvparten av alle foreldre som ble dømt i disse sakene fikk strafferabatt – på grunn av politiets og domstolenes lange tidsbruk.
- Kartleggingen av dommene fra lagmannsrettene viser at mange av de 398 mishandlede barna har fått diagnosen posttraumatisk stresslidelse (PTSD). 57 barn er sterkt traumatisert, 23 andre barn har fått en alvorlig psykisk skade – og 19 barn trenger oppfølging på grunn av psykiske problem.
- I perioden 2013–2018 har totalt åtte foreldre – som har vært siktet for å ha mishandlet barna sine – fått økonomisk oppreisning av Statens sivilrettsforvaltning på grunn av unødvendig lang tidsbruk av politiet. Sakene mot seks av disse foreldrene ble henlagt av politiet. To av foreldrene ble frifunnet av tingretten. Alle foreldrene ble skilt fra barna mens etterforskningen pågikk i flere måneder – noen ganger også i flere år.
- Etterforskningsledere i 7 av 12 politidistrikt slår alarm – de mener det ikke nok politifolk til å etterforske barnevold. Hver måned avhøres rundt 450 barn i Norge – noe som er en dobling på seks år.

- I dag er det ingen frist for etterforskning av barnevold. Men i andre voldssaker – som helgebråk, slagsmål og kroppsskader – har politiet en frist på 90 dager for å bli ferdig med etterforskningen. Dette ønsker en arbeidsgruppe som er oppnevnt av Justis- og beredskapsdepartementet, å endre på.
- Hvert år blir flere små barn alvorlig skadet på grunn av filleristing. Men på norske fødeavdelinger gis det svært mangelfull informasjon om «Shaken baby syndrome» til nybakte foreldre.
- Skandinavias største medisinske oppslagsverk (NEL) for allmennleger har slettet artikkelen om «Shaken baby syndrome». Grunnen er uenighet om diagnosen. Norsk elektronisk legehåndbok (NEL) er et oppslagsverk som blir brukt av nærmest alle allmennleger i Norge.
- Professor Knut Wester er i slutfasen av et forskningsprosjekt sammen med en ekspertgruppe. De har gått igjennom alle dommer som omhandler filleristing de siste årene. En av de foreløpige konklusjonene er at alle barna som er filleristet er yngre enn seks måneder – noe som Wester synes er merkelig. Riksadvokaten har bedt om å bli varslet hvis forskningen avdekker feil i det norske rettsapparatet.

18 KONSEKVENSER

- Politiet fikk kraftig kritikk fra Riksadvokaten for å ha brukt over tre år før de henla barnevoldssaken mot faren «Kim» som hele tiden bedyret sin uskyld.
- Riksadvokaten beklaget at mange foreldre som blir dømt for grov vold mot sine egne barn, ender opp med å få strafferabatt – selv om straffen for slik kriminalitet har blitt skjerpet de siste årene av Stortinget: «Tidsaspektet skal ikke være det avgjørende for en riktig straff, men det har det dessverre blitt i en del saker.»
- Regjeringen fikk hard kritikk fra både Barneombudet, Redd Barna, Stine Sofies Stiftelse og Arbeiderpartiet – samt flere medlemmer fra Barnevoldsutvalget – for at regjeringen har vært helt stille i over to år etter at den daværende barne- og likestillingsministeren fikk overlevert den knusende rapporten «Svikt og svik» som avdekket en massiv systemsvikt i det offentlige hjelpeapparatet.
- Regjeringen innrømmer at det i dag tar for lang tid før alvorlige barnevoldssaker blir ferdig etterforsket av politiet og deretter behandlet i rettsapparatet.
- En arbeidsgruppe nedsatt av regjeringen la frem en rapport mars 2019 som bekreftet NRKs gransking som avdekket at både politiet og domstolen somler i barnevoldssaker. Arbeidsgruppa foreslo 25 ulike tiltak. Ett av tiltakene er å innføre tidsfrister i barnevoldssaker. Saken var på høring høsten 2019 – dette skal behandles av regjeringen i 2020.
- Nå lover regjeringen bedre oppfølging av voldsutsatte barn: Barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad (KrF) vil gå videre med 52 anbefalte tiltak for å forebygge vold mot barn. Men barneombudet forstår ikke hvorfor regjeringen har brukt over to år på å bestemme seg.

VEDLEGG

Alle saker som NRK har publisert på alle våre ordinære plattformer i løpet av 2019:

NETT (hele sakskomplekset er samlet her: [Når foreldre skader barn](#))

- 9. februar: [En fars fortelling](#)
- 9. februar: [Riksadvokaten reagerer på politisommel i barnevoldssak: – Skal ikke skje](#)
- 13. februar: [NRK-gransking viser at politiet somler i mange grove voldssaker mot barn](#)
- 16. februar: [NRK-gransking viser at foreldre får strafferabatt etter å ha mishandlet barna](#)
- 21. februar: [Etterforskningsledere slår alarm – ikke nok politifolk til å etterforske barnevold](#)
- 28. februar: [Ayla \(19\) opplevde vold under oppveksten – skjønte ikke at det var ulovlig](#)
- 5. mars: [Slik vil myndighetene forebygge vold og overgrep mot barn](#)
- 14. mars: [Mener voldsutsatte barn blir sviktet av regjeringen](#)
- 26. mars: [Vil innføre tidsfrister i barnevoldssaker](#)
- 3. mai: [Her får voldsutsatte barn og deres foreldre hjelp – gjennom gruppeveiledning](#)
- 21. juni: [Får ikke vite hvor farlig filleristing kan være – før det er for seint](#)
- 23. juni: [Professoren som fillerister fagmiljøet](#)
- 23. juni: [– Fremstår som ubalansert](#)
- 25. juni: [Omstridt barnevold-diagnose: Legehåndbok fjernet artikkel om filleristing](#)
- 18. november: [Fem barn i hver skoleklasse har vært utsatt for vold hjemme](#)
- 19. november: [Nå lover barneministeren bedre oppfølging av voldsutsatte barn](#)

RADIO

- 11. februar: [NRK P2: Nyhetsmorgen: Advokat kritiserer politiet etter at far mistet sønn](#)
- 11. februar: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Advokat kritiserer politiet etter at far mistet sønn](#)
- 11. februar: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Advokat kritiserer politiet](#)
- 11. februar: [Dagsnytt 0700: Advokat kritiserer politiet etter at far mistet sønn + Dagsnytt 0730](#)
- 12. februar: [NRK P2: Nyhetsmorgen: Oppreisning til foreldre](#)
- 12. februar: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Oppreisning til foreldre](#)
- 12. februar: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Oppreisning til foreldre](#)
- 13. februar: [Dagsnytt 0700: Økning i antall anmeldelser om barnevold + Dagsnytt 0730](#)
- 13. februar: [NRK P2: Nyhetsmorgen: Økning i anmeldelser om barnevold](#)
- 13. februar: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Økning i anmeldelser om barnevold](#)
- 13. februar: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Økning i anmeldelser om barnevold](#)
- 13. februar: [NRK P1: God ettermiddag Nordland: Økning i anmeldelser om barnevold](#)
- 18. februar: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Barnevold strafferabatt](#)
- 18. februar: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Barnevold strafferabatt](#)
- 21. februar: [Dagsnytt 0700: Rundspørring politidistriktene + Dagsnytt 0730](#)
- 21. februar: [NRK P2: Nyhetsmorgen: Rundspørring politidistriktene](#)
- 21. februar: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Mangler folk til å etterforske vold mot barn](#)
- 21. februar: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Ikke nok politifolk til å etterforske barnevold](#)
- 28. februar: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Undersøkelse om svikt i skolen](#)
- 28. februar: [NRK P2: Nyhetslunsj: Undersøkelse om svikt i skolen](#)
- 28. februar: [NRK P1: Her og nå: Venter med å fortelle at de blir slått](#)
- 28. februar: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Undersøkelse om svikt i skolen](#)
- 4. mars: [NRK P1: Her og nå: Barn venter med å fortelle om vold og overgrep](#)
- 14. mars: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Kritikk fra barnevoldsutvalg](#)
- 14. mars: [NRK P2: Nyhetsmorgen: Barnevoldsutvalget kritiserer regjeringen](#)
- 14. mars: [Dagsnytt 0800: Regjeringen kritiseres for å svikte voldsutsatte barn](#)

- 14. mars: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Regjeringen kritiseres for å svikte barn](#)
- 14. mars: [NRK P2: Nyhetsettermiddag: Regjeringen kritiseres for å svikte voldsutsatte barn](#)
- 14. mars: [NRK P1: Her og nå: Regjeringen kritiseres for å svikte voldsutsatte barn](#)
- 26. mars: [NRK P2: Nyhetsmorgen: Vil ha tidsfrist for å etterforske barnevold](#)
- 26. mars: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Vil ha tidsfrist for å etterforske barnevold](#)
- 26. mars: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Vil ha tidsfrist for å etterforske barnevold](#)
- 3. mai: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Voldelige foreldre får tilbud om gruppeveiledning](#)
- 3. mai: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Voldelige foreldre får tilbud om veiledning](#)
- 3. mai: [NRK P2: Nyhetslunsj: Voldelige foreldre får tilbud om gruppeveiledning](#)
- 3. mai: [NRK P2: Nyhetsettermiddag: Voldelige foreldre får tilbud om gruppeveiledning](#)
- 21. juni: [Dagsnytt 0730: Mangelfull informasjon om Shaken baby syndrome + 1000 + 1100](#)
- 21. juni: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Mangelfull informasjon om Shaken baby syndrome](#)
- 21. juni: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Mangelfull info om Shaken baby syndrome](#)
- 21. juni: [NRK P2: Nyhetsmorgen: Mangelfull informasjon om Shaken baby syndrome](#)
- 24. juni: [NRK P2: Nyhetsmorgen: Frykter justismord for filleristing](#)
- 24. juni: [NRK P2: Nyhetslunsj: Frykter justismord for filleristing](#)
- 24. juni: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Frykter justismord for filleristing](#)
- 24. juni: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Frykter justismord for filleristing](#)
- 25. juni: [NRK P2: Nyhetsmorgen: Legehåndbok fjernet artikkel om filleristing](#)
- 25. juni: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Legehåndbok fjernet artikkel om filleristing](#)
- 25. juni: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Legehåndbok fjernet artikkel om filleristing](#)
- 20. november: [NRK P1: God morgen Trøndelag: Barneminister om tiltak barnevold](#)
- 20. november: [NRK P1: God ettermiddag Trøndelag: Barneminister om tiltak barnevold](#)
- 20. november: [NRK P2: Nyhetslunsj: Barneminister om tiltak barnevold](#)
- 20. november: [NRK P2: Nyhetsettermiddag: Barneminister om tiltak barnevold](#)

TV

- 9. februar: [NRK1: Lørdagsrevyen: Mistet barn](#)
- 11. februar: [NRK1: Midtnytt: Riksadvokaten reagerer på politisommel](#)
- 13. februar: [NRK1: Midtnytt: Vold mot barn: Politiet ber om mer penger](#)
- 13. februar: [NRK1: Dagsrevyen 21: Overgrepssaker blir liggende](#)
- 21. februar: [NRK1: Midtnytt: Mangler ansatte til å etterforske barnevold](#)
- 21. februar: [NRK1: Dagsrevyen: 7 av 12 politidistrikt har for dårlig bemanning](#)
- 28. februar: [NRK1: Midtnytt: Barn vet ikke hva foreldre ikke har lov til å gjøre](#)
- 12. mars: [NRK1: Midtnytt: Barnelege vil ha nasjonalt skaderegister for voldsutsatte barn](#)
- 26. mars: [NRK1: Nyhetsmorgen: Vil ha tidsfrist for å etterforske barnevold](#)
- 21. juni: [NRK1: Nyhetsmorgen: Mangelfull informasjon om Shaken baby syndrome](#)
- 21. juni: [NRK1: Kveldsnytt: Mangelfull informasjon om Shaken baby syndrome](#)
- 24. juni: [NRK1: Nyhetsmorgen: Frykter justismord for filleristing](#)
- 24. juni: [NRK1: Kveldsnytt: Frykter justismord for filleristing](#)
- 25. juni: [NRK1: Nyhetsmorgen: Legehåndbok fjernet artikkel om filleristing](#)
- 20. november: [NRK1: Midtnytt: Elever blir utsatt for vold hjemme – ny studie vekker oppsikt](#)